

Albert Hauf i Valls, catedràtic de Filologia Catalana de la Universitat de València

Tirant, Rambo i Superman

Gran especialista en l'obra d'Isabel de Villena, Francesc d'Eiximenis, Ausiàs Marc i Joanot Martorell, acaba de publicar l'edició crítica commemorativa del *Tirant* a instàncies de la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència de València.

Albert Hauf dirigeix per encàrrec de la Conselleria valenciana de Cultura l'edició crítica commemorativa del cinc-cents aniversari del *Tirant*. Les aventures d'un cavaller que Hauf pensa que tots els joves haurien de conèixer.

Potser perquè s'hi troben tots els elements que han conformat durant segles la literatura més elemental: "Allí està la ironia, la sàtira, l'amor i l'ambició", avisa Hauf. Tot el que sempre ha estat i sembla que sempre estarà en la literatura.

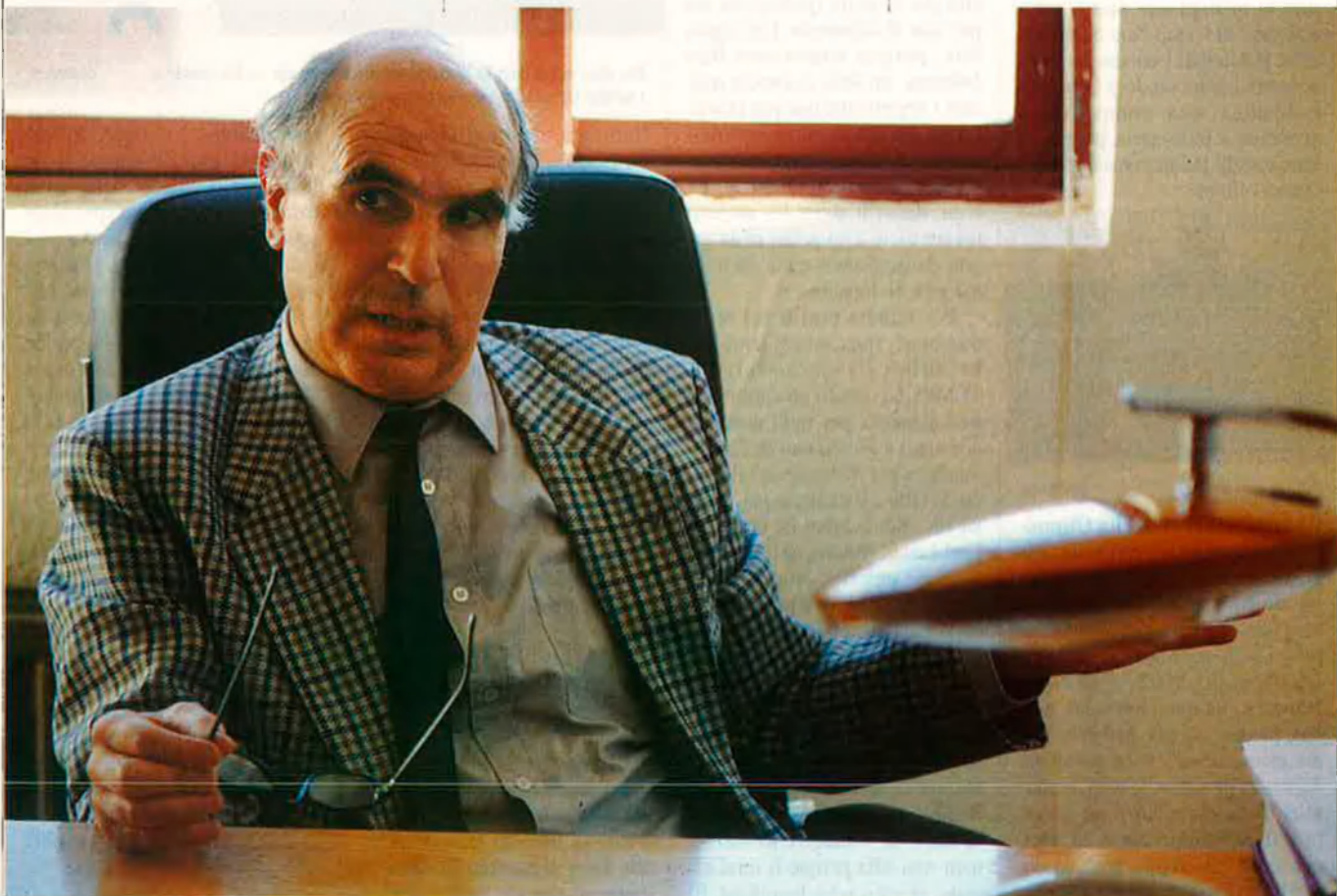
¿Qui podria ser avui dia un nou Tirant?, és la pregunta que es fa el professor Hauf. I la contestació sorprèn perquè aquell cavaller viatger seria, avui, per al catedràtic, ni més ni menys que Rambo.

Hauf ha tornat a fer gala del seu sentit de l'humor. "Sí, Rambo", però matisa, "és la caricatura més extrema, perquè s'ha de tenir en compte que en la societat militar que apareix en el *Tirant* del que es tracta és de canalitzar la barbàrie. En l'obra de Martorell hi ha una part militar, una part de força, però molt equilibrada

per les parcel·les amoroses i cortesanes, que li donen un to més civilitzat. "Avui", matisa, "s'han perdut els matisos".

De la ignorància que s'ha tingut sobre el *Tirant* recorda l'anècdota, terrible i saborosa, que la segona edició d'aquesta obra, que es conserva a la Biblioteca de Catalunya, es va trobar en una ferreteria de la ciutat de València.

Un personatge que va anar a aquesta tenda a comprar va comprovar amb sorpresa que li embolicaven la comanda amb fulles del *Tirant*, va preguntar: "¿En té més, de papers com aquest?". Sí.

"Avui, un nou Tirant podria ser Rambo".

FOTOS: R. GIL

en tenien, i allí era el *Tirant*.

Preguntat amb quin personatge de l'obra de Martorell s'identificaria, a quin d'ells se sent més pròxim, Hauf no dubta a contestar: "A ningú". I afegeix: "M'agrada Tirant, però la seva mort és massa realista. Hipòlit és un ximple i l'emperador és un desgraciat. No hi ha massa on triar en aquella història, així doncs, no m'identifico amb ningú".

I Hauf torna a sorprendre perquè cita un heroi de ficció anomenat Superman: "M'agradaria ser un poc com ell, entendent-lo no com l'home estúpid que es lleva el vestit i apareix el goril·la, sinó com aquell que troba obstacles en la seva vida, però que les va vencent a poc a poc fins arribar a fer el que desitja".

Quan a l'illa de Mallorca només hi havia uns pocs hotels, quan la costa encara no havia estat destrossada per una política turística de creixement descontrolat, en aquella etapa pròxima a l'època de Villalonga, hi arribà un grup d'alemanys amb ganes de passar-s'ho bé en aquell paradís illenc.

Tot això s'edevien a començament de la dècada dels 30 i entre els qui formaven part del grup que pensava romandre-hi durant les vacances hi havia un home que allargà l'estada i hi va quedar atrapat en el paradís mediterrani, i també per una mallorquina. Aquella parella no s'entenia verbalment perquè ni els mots germànics ni les paraules mallorquines no formaven part encara d'una biografia comuna. L'home i la dona, però, es compregueren a través dels gestos que articula l'amor. I s'estimaren.

—Prova d'això, d'aquella comprensió, és que jo sóc aquí —assenyala l'home del somris

permanent anomenat Albert Hauf i Valls, actual catedràtic de Filologia Catalana de la Universitat de València i un dels millors especialistes en l'obra d'Isabel de Villena i de Joanot Martorell, Ausiàs Marc o Francesc Eiximenis.

Albert Hauf nasqué en un hospital de Palma, l'any 1938, però reivindica ser fill de Sòller, indret on visqué en la seva infància, una infància que recorda negra i dura.

— Son pare hi engegà un negoci de decoració d'interiors després de perllongar la seva estada a l'illa indefinidament, però va venir a la guerra i, després, la guerra mundial i, per bé que Hauf pare va aconseguir ajornar la sortida d'Espanya, la guàrdia civil el posà a la frontera. No va tornar, a l'illa, fins deu anys més tard... I aquell alemany que anà a Mallorca a passar unes vacances i que s'havia corpès de l'illa i d'una dona, hagué de fer una breu estada a França.

—Sembla que li agradà el seu pas per allí, però no la manera com ho va fer, vestit amb l'uniforme alemany— apunta el catedràtic.

A Romania, Hauf pare va ser empresonat i, més tard, "va fer turisme" a Sibèria, assenyala el seu fill.

Mentrestant, a Mallorca, una dona, amb els seus dos fills, sobrevivia com

podia a aquesta absència.

D'aquells temps, Albert Hauf recorda el pas per una escola pública, les classes particulars, impartides per un prevere i el fet de ser fill d'alemany en una etapa en què aquesta nacionalitat era una tara. També esquitxa la seva memòria aquell passat infantil en què va fer d'escolanet, ofici pel qual rebia un ciri com a pagament pels serveis prestats. I aquest treball ritual i necròfil li mostrà la cara terrenal de la mort. Els difunts, els enterraments i les ploramorts clapaven de records la seva memòria infantil.

Una memòria que, ara, parla de l'etapa adolescent, la que el va dur a dedicar-se a les lletres. Torna el record del pare, ja de regrés a casa:

—Mon pare era molt bona persona, però amb idees molt fermes sobre les coses que li agradaven i les que no, i sobre el que volia que jo fóra —diu l'home somrient.

I en aquet desig sobre el que devia ser el fill, hi havia, per damunt de tot, una carrera tècnica.

—Jo havia de ser enginyer, una cosa pràctica, i, segons mon pare, no m'havia d'inclinar cap a les lletres, carrera que estava considerada com de mort de fam. També recorda, però, que son pare tenia certa afició a la carrera militar.

—Ei! —subratlla Hauf— estava interessat perquè me n'anés a Alemanya i em presentés al nou exèrcit alemany. Potser perquè pensava en aquella espècie d'ordre, de gent organitzada i disciplinada.

Tanmateix, Albert Hauf desatengué els desitjos paterno i apostà pels seus, per la passió, per les lletres. Hi tingué la sort, segons confessió pròpia, de comptar en la seva carrera amb un planter de bons professors, entre els quals es trobava Martí de Riquer, que el va conduir cap a la seva especialització en literatura medieval.

—M'interessava la literatura catalana i també la castellana i es dona

la coincidència que de tota la nostra literatura la millor és la medieval. Només s'ha de comparar Ausiàs Marc o Martorell amb els contemporanis.

Aquesta fou una de les raons de la seva elecció, a més d'un encís per aquell món. El detonant final, però, va ser l'encontre amb Riquer, el director de la seva tesi doctoral.

—M'hi vaig apropar amb una llista molt llarga de possibilitats, encaminada cap a coses mallorquines —i és que Hauf pensava que s'hi podia fer alguna cosa, en aquest camp, que era un desert cultural—, però Martí de Riquer va tatar totes aquelles possibilitats, i em deia: "Això no, i això, tampoc...", i, al final, m'etzibà: "¿Per què no fas una edició de la *Vita Christi* d'Eiximenis?".

Hauf es va sorprendre perquè confessa que sí que en sabia d'Eiximenis, però que no sabia res de la *Vita Christi*.

Amb aquella tesi va obtenir el premi Nicolau d'Olwer de l'Institut d'Estudis Catalans, i això el va convertir en especialista en aquest autor. La *Vita Christi*, però, del gironí Francesc d'Eiximenis, redactada a final del segle XIV, el va conduir al coneixement d'un segle XV valencià fructífer. S'ha de destacar el seu llibre *D'Eiximenis a sor Isabel de Villena*, publicat per l'Institut de Filologia Valenciana de la Universitat de València, amb capítols dedicats a Eiximenis, Antoni Canals, Fenollar, Isabel de Villena i Miquel Pérez, entre altres. Ara, apareix l'home somrient i amb un peculiar sentit de l'humor i, fent caricatura d'un programa-concurs de la TVV, comenta:

—Per cinc mil pessetes: ¿qui ha escrit això: la valenciana Isabel de Villena o el gironí Francesc d'Eiximenis? —diu senyalant els textos que apareixen en el llibre—. És clar que és la mateixa llengua, iestic segur que més d'un 80% dels preguntats errarien —afirma divertit.

I és que Hauf ha fet del somriure i de l'humor un autèntic art de seducció. Utilitza l'humor en les seves classes i conferències com instrument de comunicació. Sap, i sap bé, que el somriure crea complicitats i que, a més a més:

—Si no ens riem de nosaltres mateixos, ¿qui ens farà riure? La vida és molt curta i, constantment, li hem de posar una mica de sal —perquè Hauf no combriga amb els que parlen d'un *fou* i un *serà* o d'aquell *viure per a morir* i dels que proclamen que *quan naixes comences a morir*.

Hauf s'estima més pertànyer a aquella

minoria culta i intel·ligent que entén la mística i la mort d'una manera positiva. I recita, ara, aquell text que parla de: "Benvinguda siguis tu, germana mort".

Albert Hauf és catedràtic emèrit de la Universitat Federal del País de Gal·les, abans de venir a València era catedràtic i cap de departament d'Estudis Hispànics de la Universitat de Cardiff (Gran Bretanya), ciutat que abans de conèixer-la, li evocava un punt gris en l'aigua.

—Cardiff era, sobretot, un vaixell ennegrit i ple de carbó que s'apropava a l'illa de Mallorca —assenyala Hauf. L'estada a Cardiff li va representar conèixer el color verd dels seus paisatges. I va ser en aquesta ciutat on va iniciar la seva tasca docent l'any 1965, ocupant-hi el càrrec de lector d'espanyol i de català, i, més endavant, els de *lecturer* i *senior lecturer*, abans d'arribar a ser un dels pocs espanyols que ha obtingut per mèrits acadèmics una càtedra personal en una universitat britànica.

Hauf té una concepció particular de l'ensenyament.

—Desitjo ensenyar a pensar, a formar un esperit crític. Me'n vaig anar d'aquest país perquè n'estava fart de ser becari; tenia una beca de la fundació March i això m'obligava a fer una sèrie de coses que no m'agradaven gens. Aquest és un país que, per desgràcia, manca de normalització cultural. Normalitat que per a Hauf rau en el paradigma britànic.

—Te n'adones quan hi vius. Normalitat que vol dir que hi ha biblioteques a cada barri i on els nens poden anar a cercar els llibres que volen, com també joguines i vídeos que es tornaran a repetir la setmana que ve. Normalitat vol dir que l'ensenyament funcioni bé i que si un nen té afició a tocar el violí, en disposi d'un a l'escola.

Una normalitat que Hauf fa de menys en aquest país. I passa a contar una anècdota que se centra en el tipus de preguntes que es feien durant la conferència que Mario Vargas Llosa pronuncià a la ciutat de València arran dels actes que s'han anat celebrant pel cinquè centenari de la primera edició del *Tirant lo Blanc*.

—Que la primera pregunta diga com és de llarg el *Tirant* diu molt del nivell d'erudició local —adverteix Hauf, sor-neguer.

També diu de Mallorca:

—Quan vens d'un altre país, arribar-hi és com tornar al segle XVII. S'apropen al segle XXI, però sense haver digerit

Vida i miracles d'Albert Hauf

Hauf prepara en aquest moments l'edició crítica de la *Vita Christi* d'Isabel de Villena, autora en què aquest catedràtic és el major especialista. També prepara un dels estudis introductoris a el *Speculum animae*, obra recentment trobada a la Biblioteca Nacional de París. A Hauf es deu el descobriment, per bé que a ell no li agrada anomenar-ho d'aquesta manera.

"És com el lampista que ve a endreçar les canonades i determina en quin lloc és l'avaria", assenyala Hauf, "si bé he de dir que el retrobament d'aquesta obra m'ha produït molta satisfacció. Penso que en aquesta troballa ha hagut una sort de providència, si es pot dir això. Però, és allò d'el que la segueix la consigue, que es diu en castellà".

I diu això perquè l'obra es va localitzar per casualitat, però també a causa de la investigació. L'empresa Editorial Internacional de Libros Antiguos (Edilan) li havia demanat, a Hauf, que duqués a terme la introducció d'un manuscrit il·lustrat i anònim que estava a la Biblioteca Nacional de París. El professor Hauf hi reconegué, en aquesta obra, la lletra i l'estil d'Isabel de Villena. Es tractava de l'*Speculum animae*.

L'*Speculum animae* conté moltes il·lustracions. 63 làmines pintades a mà per la mateixa Isabel. Dibuxos en color que expliquen en la part de dalt, i amb un text de poc més de sis o set línies, el que passa en les diferents il·lustracions. Com si es tractara d'un guió, amb la imatge d'allò que ocorre plasmada gràficament.

Albert Hauf que, de vegades, ha afirmat que Isabel de Villena era "l'única escriptora digna de menció de tota la literatura hispànica medieval", ha comentat també que l'abadessa posseïa una mirada cinematogràfica i no ha dubat a assenyalar que aquella dona il·lustrada, avui, manegaria amb soltesa la càmera cinematogràfica.

—De vegades la gent em pregunta: "Però, ¿com és possible que una dona, abadessa d'un convent, fóra tan culta?", i és que la imatge de monja que tenim avui no es correspon amb la de la monja medieval, que no era, en absolut, una puritana", afirma Hauf. I continua: "La monja medieval, normalment, pertanyia a la classe aristocràtica. Era culta i intel·ligent. No s'ha d'oblidar que les que anaren a parar al monestir de la Trinitat eren, en definitiva, totes les dames de la reina Maria".

Preguntat per la possibilitat que es conegueren Joanot Martorell i Isabel de Villena, Hauf es mostra fermament convençut del coneixement, si més no, que tenien entre les seves famílies, i qualifica el *Libro mayor de títulos*, on l'autora del *Vita Christi* anotava les donacions fetes al convent per diferents institucions i personatges de la ciutat i que es troba al monestir de la Trinitat, com el *Who is who* de la societat valenciana.

les etapes anteriors —la solució per a aquest professor, que sorprengué els seus alumnes de la Universitat de València, els primers dies de classe, fa quatre anys, abillat amb gorra tipus Sherlock Holmes i paraigua multicolor, rau en l'autocrítica.

—Sé que és difícil, però hem de prendre distància i poder fer-la.

Com ho fa de la mateixa universitat, si bé matisa que a poc a poc les coses hi van canviant.

—Una illa com Mallorca, que és un ter-reny aïllat per definició, es nodreix de personatges educats en aquesta mateixa universitat i crea una endogàmia perillosíssima, perquè la gent acaba pensant el mateix i dient el mateix.

Albert Hauf és també l'autor d'unes voluminoses *Concordances de l'obra completa d'Ausiàs Marc*, realitzades al centre d'informàtica de la Universitat de Gal·les, de les quals tan sols s'ha publicat fins ara l'índex de paraules i de freqüències.

—¿Saps quines són les paraules que més hi apareixen?: amor i jo —assenyala, per a després advocar per una major i millor informatització en el món de les humanitats—. Hem d'utilitzar les màquines perquè ens treguin el treball més pesant.

Però aquesta informatització no sempre és rebuda amb bones expectatives.

—Una vegada —recorda Hauf— un conegut i expert filòleg em digué: "Hauf, no em torni a parlar mai més de les maquinetes perquè no he pogut dormir en tota la nit".

Fa uns anys es va presentar a la càtedra de Filologia Catalana de la Universitat de València i ho va fer pensant que tenia poques expectatives de guanyar-la. Però la va aconseguir, si bé el seu oponent, Max Cahner, no va quedar satisfet amb el resultat. Fins ara Cahner ha presentat dos recursos i la decisió està, ara, en mans del Tribunal Suprem.

—Penso que a Cahner li ha faltat humor per a manegar aquest assumpte —comenta Hauf. Un Hauf que està satisfet de viure a la ciutat de València. Una ciutat que com ocorria en el segle XV és com un carràs de cireres—. En prens un i van sortint tots els altres. Una ciutat en què quasi tot el món es coneix. Però, sobretot —finalitza—, estic content de la relació amb els meus alumnes.

Maria Josep Obiol